

3.2.3. Nauka i edukacja, sport

1. Nauka

Rzeczony nauki ma podstawowe znaczenie dla rozwoju cywilizacyjnego kraju, podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców oraz wzrostu i konkurencyjności polskiej gospodarki. Zgodnie z Krajowym Programem Reform na lata 2008-2011 głównym celem w tym obszarze jest poprawa konkurencyjności nauki poprzez reformę systemu finansowania i funkcjonowania jednostek naukowych.

W tym zakresie realizowane będą następujące zadania:

- opracowanie i wdrożenie Strategii Rozwoju Nauki do 2015 r.,
- opracowanie strategii budowy silnej krajowej infrastruktury badawczej,
- wdrożenie Narodowego Programu Foresight 2020.

W 2008 roku opracowano pakiet 5-ciu projektów ustaw reformujących sferę nauki: ustawy o zasadach finansowania nauki, ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, ustawy o Narodowym Centrum Nauki, ustawy o Polskiej Akademii Nauki, ustawy o instytutach badawczych. W ramach reformy systemu nauki w ww. projektach zaplanowano rozwiązania mające na celu efektywniejsze wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych w budżecie na tę dziedzinę. Cel ten realizowany będzie m.in. poprzez modernizację sektora naukowo-badawczego, tj. reorganizację Polskiej Akademii Nauk oraz jednostek badawczo-rozwojowych.

W wyniku tych działań nastąpi ściślejsze powiązanie sektora badawczo-rozwojowego z gospodarką. Zapewniony zostanie transfer rodzimych nowoczesnych technologii do przemysłu. Zwiększy się efektywność podmiotów prowadzących działalność badawczo-rozwojową. Zmianie ulegnie struktura ich finansowania – zdecydowana większość środków przeznaczona będzie na realizację konkretnych projektów badawczych. Finansowanie badań naukowych będzie odbywało się poprzez granty przyznawane w trybie konkursowym. Zwiększy się udział polskich podmiotów i naukowców w międzynarodowych przedsięwzięciach badawczych. Nastąpi rozwój infrastruktury badawczej, co umożliwi pełniejsze wykorzystanie krajowego potencjału naukowego.

Finansowanie nauki w roku 2008 dotyczyło działań na rzecz realizacji polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa, a w szczególności badań naukowych, prac rozwojowych i realizacji innych zadań szczególnie ważnych dla postępu cywilizacyjnego.

W 2008 r. na realizację zadań w tym obszarze z budżetu państwa wydatkowano 3.977.160 tys. zł. W ramach tej kwoty na zadania finansowane z udziałem środków Unii Europejskiej przeznaczono 207.951 tys. zł (głównie z Programów Operacyjnych: Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw, Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki, Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy EOG).

Zadania realizowane w 2008 r. w obszarze nauki miały przede wszystkim na celu:

- rozwój ogólny polskiej nauki,
- wzmocnienie badań naukowych służących praktycznym zastosowaniom,
- unowocześnienie infrastruktury nauki polskiej,
- upowszechnianie, promocję oraz popularyzację nauki.

Podejmowano działania na rzecz zwiększenia konkurencyjności polskiej nauki poprzez prowadzenie badań naukowych na poziomie uznawanym za wysoki przez międzynarodowe środowiska naukowe. W roku 2008 finansowano 6.511 projektów badawczych własnych, rozstrzygnięto XXXIV i XXXV konkurs projektów badawczych, w ramach których do finansowania wyłoniono 2.962 projekty.

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego ustanowił 15 stypendiów dla wybitnych młodych naukowców. Wspieranie działalności młodych naukowców realizowane było także poprzez finansowanie projektów promotorskich i projektów zamawianych POL-POSTDOC (w roku 2008 finansowano 2.201 projektów promotorskich oraz 85 projektów badawczych zamawianych POL-POSTDOC). Realizacja ogromnej liczby projektów badawczych przyczyniła się do znaczącego wsparcia ze środków budżetowych rozwoju indywidualnego warsztatu pracy uczonych oraz ugruntowania znaczenia polskiej nauki zarówno w wymiarze europejskim jak i światowym.

Realizując zadania w kierunku wzmocnienia badań naukowych służących praktycznym zastosowaniom dążono do zwiększenia wpływu tych badań na rozwój społeczno-gospodarczy kraju. W szczególności finansowane były projekty badawcze: rozwojowe, zamawiane ukierunkowane na zastosowania praktyczne, części badawcze ustalone w programach wieloletnich. W ramach projektów celowych dofinansowywano badania stosowane i prace rozwojowe oraz badania przemysłowe i przedkonkurencyjne prowadzone przez przedsiębiorców. Kontynuowano realizację umowy zawartej z Naczelną Organizacją Techniczną-Federacją Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych na dofinansowanie projektów celowych dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Istotne znaczenie w realizacji powyższych przedsięwzięć miała także działalność Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, którego podstawowym zadaniem jest wspieranie ministra właściwego do spraw nauki w zakresie zarządzania i finansowania strategicznymi dla państwa i polskiej gospodarki programami badawczymi. Centrum realizowało ponadto zadania polegające na usprawnieniu procesu zarządzania i realizacji zadań badawczych i rozwojowych, usprawnieniu procesu transferu technologii z jednostek naukowych do gospodarki, zwiększenie możliwości wykorzystania wyników prac B+R przez przedsiębiorców oraz programy i projekty badawczo-rozwojowe ukierunkowane na pomoc w przygotowaniu wniosków projektowych do programów badawczych UE.

W celu unowocześnienia infrastruktury badawczej nauki polskiej oraz zapewnienia funkcjonowania infrastruktury informatycznej nauki na potrzeby badań naukowych i prac rozwojowych dofinansowywano budowę obiektów służących potrzebom badań naukowych, zakup aparatury naukowo-badawczej, zadania z zakresu infrastruktury informatycznej. Realizowano przedsięwzięcia wynikające z programu ministra „Program rozwoju i utrzymania infrastruktury informacyjnej i informatycznej nauki oraz jej zasobów w postaci cyfrowej na lata 2006-2009” oraz z „Programu rozwoju infrastruktury informatycznej nauki na lata 2007-2013”.

Wsparcie zadań z zakresu infrastruktury informatycznej polegało na dofinansowaniu inwestycji o zasięgu krajowym i regionalnym. Wsparciem finansowym objęto zadania polegające na utrzymaniu zasobów sprzętowych i cyfrowych nauki np. dostęp do sieci MAN, do infrastruktury obliczeniowej KDM, dostęp do wydawnictw elektronicznych – Biblioteka Wirtualna Nauki. Pokrywano także koszty łączności zagranicznej środowiska naukowego do europejskiej sieci naukowej GEANT.

Upowszechnianie, promocję oraz popularyzację nauki realizowano poprzez zadania mające na celu zwiększenie w świadomości społecznej wiedzy o znaczeniu nauki w rozwoju gospodarki oraz popularyzację wyników polskich osiągnięć naukowych w społeczeństwie. W ramach tej działalności dofinansowywano zadania podmiotów działających na rzecz nauki, zadania wynikające z potrzeb poszczególnych ministerstw oraz potrzeb własnych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego polegające w szczególności na opracowywaniu i przygotowaniu publikacji naukowych wspomagających działalność badawczą, materiałów konferencyjnych o charakterze promocyjnym (m.in. o zasięgu międzynarodowym), specjalistycznych czasopism naukowych mających charakter ogólno-środowiskowy, innych czasopism naukowych, konferencji naukowych, wystaw.

W działaniach tych istotną rolę odegrało Centrum Nauki Kopernik, jedna z najnowocześniejszych placówek upowszechniających naukę i kulturę. Realizując swoje zadania statutowe Centrum organizowało wystawy i ekspozycje popularyzujące naukę oraz organizowało zajęcia edukacyjne.

Zadania z obszaru nauki realizowała także Polska Akademia Nauk – państwowa instytucja naukowa działająca poprzez wyłonioną w drodze wyborów korporację uczonych oraz podległe akademii placówki naukowe. Ze środków budżetowych przewidzianych na naukę finansowano działalność naukową Akademii, w szczególności działalność statutową jej placówek naukowych, inwestycje służące celom naukowym oraz badania naukowe realizowane w różnych formach projektów badawczych. Wydatki Akademii w wysokości 57.091 tys. zł przeznaczone zostały na finansowanie struktury korporacyjnej tej instytucji, współpracę naukową z zagranicą oraz działalność pomocniczych placówek naukowych, w tym bibliotek, archiwów, zagranicznych stacji naukowych.

Wspomagającym źródłem finansowania zadań w obszarze nauki były również środki Funduszu Nauki i Technologii Polskiej w wysokości 18.246 tys. zł. Przekazane zostały na zadania inwestycyjne służące potrzebom badań naukowych.

2. Oświata i wychowanie, edukacyjna opieka wychowawcza

Realizatorami zadań w sferze oświaty i wychowania są współdziałające ze sobą, choć zachowujące odrębne kompetencje i tożsamość, organy administracji rządowej, jednostki samorządu terytorialnego, szkoły i placówki oświatowe, a także organizacje pozarządowe i pracodawcy.

Zadania realizowane w 2008 r. w obszarze oświaty i wychowania miały przede wszystkim na celu:

- zapewnienie powszechności kształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym,
- wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez zmniejszenie różnic w dostępie do edukacji wynikających z trudnej sytuacji uczniów oraz tworzenie warunków umożliwiających pobieranie nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną,
- podniesienie poziomu i jakości kształcenia m.in. poprzez dokształcanie i doskonalenie kadry nauczycielskiej, wzmocnienie nadzoru pedagogicznego nad publicznymi i niepublicznymi szkołami i placówkami oświatowymi,
- dostosowanie kierunków, treści i form kształcenia do wymogów rynku pracy,
- umożliwienie uczniom szczególnie uzdolnionym realizowanie indywidualnych programów nauczania.

W roku 2008 na finansowanie zadań oświatowych wydatkowano z budżetu państwa 33.956.550 tys. zł. Gros środków, tj. 30.910.553 tys. zł skierowanych zostało do jednostek samorządu terytorialnego w formie części oświatowej subwencji ogólnej. Zostały one przeznaczone głównie na finansowanie zadań związanych z prowadzeniem publicznych szkół i placówek oświatowych, a także dotowanie szkół i placówek publicznych i niepublicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne.

Oprócz części oświatowej subwencji ogólnej budżety samorządów zostały dodatkowo zasilone strumieniem dotacji z budżetu państwa w wysokości 967.304 tys. zł. Środki te zostały przekazane na dofinansowanie zadań głównie z zakresu pomocy materialnej dla uczniów, przygotowania zawodowego młodocianych pracowników, monitoringu wizyjnego w szkołach i placówkach oraz nauki języków obcych w szkole podstawowej. Dotacje z budżetu państwa skierowane były do jednostek samorządu terytorialnego również na

sfinansowanie wynagrodzeń dla nauczycieli za przeprowadzenie, poza tygodniowym obowiązkowym wymiarem zajęć, ustnego egzaminu maturalnego.

W 2008 r. średnie wynagrodzenia nauczycieli zostały zwiększone o ponad 10%. Wzrost ten wynikał z podwyższenia o 10%, w porównaniu do roku 2007, kwoty bazowej stanowiącej podstawę do ustalania średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego oraz zmian w strukturze zatrudnienia nauczycieli spowodowanych uzyskaniem wyższego stopnia awansu zawodowego. Na sfinansowanie powyższych zwiększeń wynagrodzeń przeznaczono z budżetu państwa 2.704.350 tys. zł, z tego 2.664.000 tys. zł ujęto w części oświatowej subwencji ogólnej, a 40.350 tys. zł przekazano do budżetów właściwych ministrów prowadzących szkoły i placówki oświatowe.

Na różne formy pomocy materialnej dla uczniów przeznaczono w 2008 r. z budżetu państwa 593.766 tys. zł. Z powyższej kwoty 553.530 tys. zł przekazano na pomoc materialną dla uczniów o charakterze socjalnym i edukacyjnym, a kwotę 40.236 tys. zł na organizację wypoczynku letniego dla dzieci.

Pomoc materialna o charakterze socjalnym jest udzielana w formie stypendiów szkolnych bądź zasiłków szkolnych. Beneficjentami stypendiów są uczniowie z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, w których dochód na członka rodziny nie przekracza kwoty 351 zł miesięcznie. Stypendium może wynosić pomiędzy 51.20 zł a 128 zł. Zasiłki szkolne przyznaje się uczniom, którzy przejściowo znaleźli się w trudnej sytuacji w wyniku zdarzenia losowego.

W ramach tej pomocy wypłacano również stypendia dla uczniów pochodzących z rodzin byłych pracowników państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej. Stypendium w kwocie 200 zł było przyznawane uczniom pochodzącym z rodzin, w których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 532 zł, uczącym się w szkołach ponadgimnazjalnych umożliwiających uzyskanie świadectwa dojrzałości.

Elementem systemu pomocy materialnej o charakterze socjalnym była również realizacja rządowego programu obejmującego dofinansowanie zakupu podręczników dla dzieci rozpoczynających roczne przygotowanie przedszkolne, naukę w klasach I-III szkoły podstawowej i w klasach I-III ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia (w zależności od poziomu kształcenia dofinansowanie wyniosło od 70 do 170 zł).

Pomoc materialna o charakterze edukacyjnym udzielana była poprzez wspieranie regionalnych lub lokalnych programów wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ukierunkowanych na podwyższenie efektywności procesu kształcenia i wychowania. Wdrażanie programu rządowego odbywało się w formie dodatkowych zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia oraz wiedzę i umiejętności, dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć edukacyjno-wspomagających dla dzieci w wieku przedszkolnym,

zajęć o charakterze psychologiczno-pedagogicznym, sportowo-rekreacyjnym oraz zajęć kształtujących postawy przedsiębiorczości.

Istotnym elementem pomocy materialnej o charakterze edukacyjnym były również stypendia dla uczniów szczególnie uzdolnionych przyznawane przez Prezesa Rady Ministrów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

W ramach realizacji pomocy materialnej dla uczniów dofinansowano również organizację wypoczynku wakacyjnego dla dzieci z rodzin najuboższych, w tym dzieci pochodzących z rodzin byłych pracowników państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej, oraz organizację wypoczynku dla dzieci pochodzenia polskiego zamieszkałych poza granicami kraju.

Zaplanowane w budżetach wojewodów dotacje dla gmin z przeznaczeniem na dofinansowanie pracodawcom kosztów przygotowania zawodowego młodocianych pracowników w wysokości 70.000 tys. zł zwiększone zostały z rezerw celowych budżetu państwa o 227.605 tys. zł, tj. do łącznej wysokości 297.605 tys. zł. Potrzeby gmin w tym zakresie ukształtowały się na poziomie 237.413 tys. zł, a więc niższym o 60.192 tys. zł.

Zgodnie art. 70b ustawy o systemie oświaty, pracodawcy otrzymują dofinansowanie z tytułu nauki zawodu (okres kształcenia 24 lub 36 miesięcy) i przyuczenia do wykonywania określonej pracy młodocianego pracownika (trwającej minimum 3 miesiące i maksimum 22 miesiące). Wysokość dofinansowania kosztów kształcenia jednego młodocianego pracownika w przypadku nauki zawodu wynosi:

- 4.587 zł – przy okresie kształcenia wynoszącym 24 miesiące,
- 7.645 zł – przy okresie kształcenia wynoszącym 36 miesięcy,

a w przypadku przyuczenia do wykonywania określonej pracy – 240 zł za każdy pełny miesiąc kształcenia.

W roku 2008 zakończono pilotażowy program nauki języka angielskiego od pierwszej klasy szkoły podstawowej, wprowadzony 1 września 2006 r. W 2008 r. przekazano na ten cel do jednostek samorządu terytorialnego, głównie do gmin 73.087 tys. zł. Począwszy od 1 września 2008 r. zadanie to ma charakter obligatoryjny i jest finansowane w ramach części oświatowej subwencji ogólnej.

W roku 2008 na kontynuację programu wspierania w latach 2007-2009 organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w publicznych szkołach i placówkach „Monitoring wizyjny w szkołach i placówkach” przekazane zostały z budżetu państwa dotacje dla jednostek samorządu terytorialnego w wysokości 17.957 tys. zł. Środki zostały przeznaczone na dofinansowanie zakupu

i instalacji w szkołach i placówkach oświatowych zestawów do monitoringu wizyjnego, a także dofinansowanie modernizacji lub rozszerzenia istniejącej sieci monitoringu.

Na sfinansowanie wynagrodzeń dla nauczycieli za przeprowadzenie (poza tygodniowym obowiązkowym wymiarem zajęć) ustnego egzaminu maturalnego przekazane zostały do jednostek samorządu terytorialnego dotacje w kwocie 12.622 tys. zł.

W systemie oświaty nadal funkcjonują szkoły i placówki prowadzone przez organy administracji rządowej. W gestii administracji rządowej pozostawało w 2008 r. finansowanie:

- 251 publicznych szkół artystycznych i placówek prowadzonych przez ministra właściwego ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego,
- 38 szkół rolniczych i 1 bursy przejętych od 1 stycznia 2007 r. i od 1 stycznia 2008 r. do prowadzenia przez ministra właściwego ds. rolnictwa i rozwoju wsi,
- 11 szkół leśnych wraz z internatami przejętych od 1 stycznia 2008 r. przez Ministra Środowiska,
- Centralnej i Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych oraz ogólnopolskich placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli podległych bezpośrednio Ministrowi Edukacji Narodowej,
- 16 kuratoriów oświaty,
- Ochotniczych Hufców Pracy,
- zadań edukacyjnych realizowanych w szkołach przy zakładach poprawczych i rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych.

Na funkcjonowanie publicznych szkół artystycznych i placówek bezpośrednio podległych Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz udzielenie dotacji podmiotowych dla 119 niepublicznych szkół artystycznych i 1 szkoły publicznej prowadzonej przez Archidiecezję Poznańską, a także na doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli wydatkowano w 2008 r. 544.231 tys. zł.

Na działalność szkół rolniczych i jednej bursy przejętych z dniem 1 stycznia 2007 r. i 1 stycznia 2008 r. do prowadzenia przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi od jednostek samorządu terytorialnego w drodze porozumień oraz Krajowego Centrum Edukacji Rolniczej przeznaczono 110.104 tys. zł.

Na działalność szkół leśnych wraz z internatami, przejętych do prowadzenia przez Ministra Środowiska z dniem 1 stycznia 2008 r. od jednostek samorządu terytorialnego w drodze porozumień wydatkowano 33.053 tys. zł.

Na działalność 15 jednostek bezpośrednio podległych Ministrowi Edukacji Narodowej wydatkowano 246.889 tys. zł. Środki te zostały przeznaczone na:

- funkcjonowanie 9 zespołów szkół i 47 szkolnych punktów konsultacyjnych oraz 18 ich filii zorganizowanych przy placówkach dyplomatycznych i konsularnych RP oraz 4 sekcje polskie,
- zatrudnienie nauczycieli do pracy w środowiskach polonijnych na Wschodzie i w Argentynie oraz wsparcie oświaty polonijnej w postaci zakupu pomocy naukowych, dydaktycznych oraz książek; w roku szkolnym 2008/2009 skierowano do pracy za granicą 134 nauczycieli; nauką objęto 10.563 uczniów,
- funkcjonowanie systemu egzaminów zewnętrznych w zakresie przygotowania i przeprowadzenia sprawdzianu po szkole podstawowej, egzaminu gimnazjalnego i maturalnego oraz egzaminów zawodowych,
- opracowywanie programów nauczania dla zawodów nowo wprowadzonych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego,
- opracowanie rozwiązań systemowych w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wychowania, promocji zdrowia, profilaktyki i resocjalizacji poprzez doskonalenie kadr.

Na działalność 16 kuratoriów oświaty, wraz z delegaturami, sprawujących nadzór pedagogiczny nad szkołami i placówkami oświatowymi przeznaczono 146.769 tys. zł.

Z budżetu Ministra Pracy i Polityki Społecznej wydatkowano 158.344 tys. zł na funkcjonowanie Ochotniczych Hufców Pracy. Jednostki te realizowały zadania m.in. w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży zaniedbanej wychowawczo i opóźnionej w nauce, umożliwiając uzupełnienie wykształcenia ogólnego na poziomie szkoły podstawowej oraz gimnazjum a także przyuczenie do zawodu.

Na finansowanie szkół przywieszennych oraz wynagrodzeń dla nauczycieli zatrudnionych w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych przeznaczono 132.883 tys. zł.

Ze środków zaplanowanych w budżecie Ministra Edukacji Narodowej finansowano również inne zadania z zakresu oświaty związane z:

- przynależnością do organizacji: Polsko-Niemieckiej współpracy Młodzieży „Jugendwerk”, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju OECD, Europejskiego Funduszu Młodzieży, Europy w szkole, Europejskiej Inicjatywy Sieci Komputerowej, Centrum Języków Nowożytnych w Graz (na wniesienie składek wydatkowano 19.923 tys. zł),
- zakupem podręczników szkolnych i książek pomocniczych dla uczniów niewidomych i słabo widzących, niesłyszących oraz z upośledzeniem umysłowym (6.220 tys. zł),

- organizacją olimpiad zawodowych i przedmiotowych krajowych i międzynarodowych (6.732 tys. zł),
- udziałem strony polskiej w realizacji programów wspólnotowych Unii Europejskiej: „Młodzież w działaniu” oraz „Uczenie się przez całe życie”, w tym ewaluacja programu „Leonardo da Vinci II” (6.530 tys. zł).

Na realizację zadań edukacyjnych przy udziale środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczono 497.424 tys. zł, w tym głównie z budżetu Ministra Edukacji Narodowej (478.373 tys. zł).

Na realizację działań w ramach Sektorowego Programu Rozwój Zasobów Ludzkich przeznaczono 441.302 tys. zł, w tym głównie na:

- działanie 2.1. Zwiększenie dostępu do edukacji – promocja kształcenia przez całe życie poprzez zwiększenie dostępu do edukacji na wszystkich poziomach kształcenia – od edukacji przedszkolnej do kształcenia ustawicznego dla dorosłych przeznaczono 387.567 tys. zł, w tym na internetowe centra informacji multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych oraz na pracownie komputerowe dla szkół – 345.459 tys. zł,
- działanie 2.2. Podniesienie jakości nauczania w odniesieniu do potrzeb rynku pracy wydatkowano łącznie 53.368 tys. zł, w tym na zadania z zakresu doksztalcania i doskonalenia nauczycieli – 21.000 tys. zł.

Na działanie 3.2. – Rozwój systemu egzaminów zewnętrznych, realizowane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki przeznaczono w 2008 r. 12.710 tys. zł.

Na realizację zadań inwestycyjnych z zakresu oświaty i wychowania oraz edukacyjnej opieki wychowawczej wydatkowano kwotę 126.647 tys. zł, przeznaczając ją głównie na: centralny zakup 86 autobusów szkolnych – 29.621 tys. zł oraz zakupy inwestycyjne i budowę obiektów szkół artystycznych, podstawowych, zawodowych, liceów ogólnokształcących, gimnazjów, przedszkoli i centrów kształcenia ustawicznego i praktycznego oraz ośrodków doksztalcania zawodowego – 64.853 tys. zł.

3. Szkolnictwo wyższe

Zapewnienie obywatelom możliwości kształcenia na poziomie wyższym stanowi jedną z głównych funkcji państwa. Edukacja akademicka jest podstawowym narzędziem rozwoju współczesnego świata. Wzrost poziomu wykształcenia stanowi istotny czynnik przyczyniający się do budowania opartego na wiedzy społeczeństwa przyszłości, pełniejszego wykorzystania zasobów pracy, pozytywnie oddziałuje na stopień integracji społecznej, tym samym stanowiąc kluczowe narzędzie wzrostu i wzmacniania konkurencyjności gospodarki.

Zadania realizowane w 2008 r. w obszarze szkolnictwa wyższego miały na celu:

- zapewnienie powszechności kształcenia na poziomie wyższym,
- wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży poprzez system pomocy materialnej,
- podniesienie poziomu i jakości kształcenia,
- wspieranie współpracy międzynarodowej w zakresie szkolnictwa wyższego.

Na realizację zadań w omawianym obszarze w 2008 r. z budżetu państwa wydatkowano kwotę 11.120.787 tys. zł. W ramach tych środków 97.554 tys. zł przeznaczono na zadania finansowane z udziałem środków Unii Europejskiej.

Na działalność dydaktyczną w 2008 r. przekazano 8.707.514 tys. zł. W kwocie tej ujęto środki na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w zakresie poddziałań „Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni” oraz „Zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy”. Środki na działalność dydaktyczną przeznaczono na dotacje dla 131 uczelni publicznych oraz 5 niepublicznych uczelni katolickich. Wykorzystane zostały one głównie na realizację zadań związanych z:

- kształceniem studentów studiów stacjonarnych,
- kształceniem uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich,
- kształceniem kadr naukowych,
- utrzymaniem uczeni.

W roku akademickim 2008/2009 kształciło się ponad 1.921 tysięcy studentów, z tego w uczelniach publicznych – 1.291 tysięcy, a w uczelniach niepublicznych studiowało 630 tysięcy osób. W 2008 r. naukę w szkołach wyższych rozpoczęło 614 tysięcy osób.

Na rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego w 2008 r. z budżetu państwa przeznaczono 448.225 tys. zł. Środki te wydatkowano na dofinansowanie kosztów inwestycji w obiektach dydaktycznych uczelni publicznych (realizowanych m.in. w ramach programów wieloletnich „Budowa Kampusu 600-lecia Odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego” oraz „Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 2004 – 2011”, inwestycji wieloletniej Uniwersytetu Wrocławskiego pn. Budowa Biblioteki Głównej Uniwersytetu Wrocławskiego, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007 – 2013 w zakresie podzadania 1.2 „Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego” oraz Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego).

Kontynuowano działania zmierzające do rozszerzenia i wzbogacenia oferty edukacyjnej szkół wyższych dostosowując kierunki i specjalności kształcenia do oczekiwań przyszłych studentów oraz zapotrzebowania występującego na rynku pracy. W 2008 r. utworzono

31 nowych kierunków studiów. W celu wzmocnienia potencjału dydaktycznego i naukowego funkcjonujących uczelni utworzono Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, który powstał z połączenia Akademii Rolniczej w Szczecinie oraz Politechniki Szczecińskiej.

Zwiększanie dostępności wykształcenia wyższego dla osób znajdujących się w trudniej sytuacji materialnej i osób niepełnosprawnych realizowano poprzez udzielanie bezzwrotnej pomocy materialnej dla studentów i doktorantów, a także poprzez system kredytów studenckich. W Polsce pomocą materialną objęci są studenci niezależnie od miejsca i formy kształcenia (uczelnie publiczne i niepubliczne, studia stacjonarne i niestacjonarne). W 2008 r. na ww. cel z budżetu państwa wydatkowano środki w wysokości 1.763.261 tys. zł, z czego szkołom wyższym na zasilenie uczelnianych funduszy pomocy materialnej przekazano 1.631.261 tys. zł, zaś na rzecz Funduszu Pożyczek i Kredytów Studenckich kwotę 132.000 tys. zł.

Ze środków uczelnianych funduszy pomocy materialnej studenci i doktoranci otrzymywali stypendia socjalne, stypendia specjalne dla osób niepełnosprawnych, stypendia na wyżywienie, stypendia mieszkaniowe, zapomogi, stypendia za wyniki w nauce lub sporcie. W roku akademickim 2008/2009 ww. świadczenia otrzymało około 482 tys. osób.

Środki Funduszu Pożyczek i Kredytów Studenckich przeznaczone zostały na spłatę części należnych odsetek od udzielonych przez banki komercyjne preferencyjnych kredytów studenckich oraz na pokrycie skutków umorzeń spłaty ww. kredytów. W ramach akcji kredytowej w roku akademickim 2008/2009 banki zawarły 16.432 umów kredytowych. Z poręczeń Banku Gospodarstwa Krajowego skorzystało 2.770 studentów (16,9% kredytobiorców). Ponadto Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa poręczyła spłatę kredytów za 443 osoby pochodzące z obszarów wiejskich. Łącznie z rokiem akademickim 2008/2009 z kredytów studenckich skorzystało 304,1 tys. studentów.

W obszarze szkolnictwa wyższego finansowano również działalność Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej, refundację składek na ubezpieczenie zdrowotne dla studentów i doktorantów niepodlegających obowiązkowemu ubezpieczeniu z innego tytułu oraz dofinansowywano inwestycje w zakresie infrastruktury socjalnej dla studentów, poprzez przebudowę, adaptację i modernizację akademików i domów studenckich szkół wyższych, a także wydawnictwo specjalistycznych podręczników akademickich. Ponadto przekazano środki na administrowanie programem wspólnotowym „Uczenie się przez całe życie (LLP)”.

Dążąc do zwiększenia konkurencyjności polskiego szkolnictwa wyższego podejmowano działania w kierunku podwyższenia standardów kształcenia. Podstawowe znaczenie w tym zakresie miała działalność Państwowej Komisji Akredytacyjnej, do kompetencji której należy przedstawianie opinii i wniosków dotyczących utworzenia uczelni, przyznania uczelniom uprawnień do prowadzenia studiów na danym kierunku i określonym poziomie kształcenia,

dokonywanie oceny kształcenia na danym kierunku oraz przestrzegania warunków prowadzenia studiów. W 2008 r. Komisja sformułowała 407 ocen jakości kształcenia, w tym 5 wyróżniających, 330 pozytywnych, 29 warunkowych i 9 negatywnych.

Ponadto właściwi ministrowie nadzorujący szkoły wyższe przyznawali stypendia dla najlepszych studentów za osiągnięcia w nauce oraz wybitne osiągnięcia sportowe. W 2008 r. stypendia ministra wypłacono dla 1.506 osób.

W ramach współpracy międzynarodowej podejmowano działania mające na celu wspieranie wymiany międzynarodowej studentów, doktorantów i kadr naukowych oraz promocję międzynarodową języka i kultury polskiej. W tym zakresie finansowano stypendia dla osób niebędących obywatelami polskimi kształcących się w Polsce (w omawianym okresie studiowało około 11 tysięcy cudzoziemców) oraz stypendia dla Polaków kierowanych za granicę w celu kształcenia. W 2008 r. za granicą kształciło się 1.775 Polaków (staże, studia semestralne, kursy językowe), z czego 321 otrzymało stypendia RP.

Ponadto wspierano nauczanie języka polskiego w zagranicznych ośrodkach akademickich. W 2008 r. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego skierowało do 34 krajów (91 zagranicznych ośrodków akademickich) 96 pracowników dydaktycznych – specjalistów w dziedzinie języka i literatury polskiej.

4. Sport

Sport jest jedną z istotnych wartości dla rozwoju społecznego i gospodarczego kraju. Rolą państwa w obszarze kultury fizycznej i sportu, na miarę standardów rozwiniętych krajów Unii Europejskiej jest przede wszystkim stwarzanie warunków i dbałość o prawidłowy rozwój psychofizyczny społeczeństwa. Odbywa się to poprzez tworzenie prawa regulującego zasady uczestnictwa i działalności w sporcie, subsydiowanie ze środków budżetowych zadań w zakresie przygotowań olimpijskich i budowy obiektów o szczególnym znaczeniu dla sportu, szkolenia utalentowanej sportowo młodzieży, kształcenia specjalistów, rozwoju działań mających na celu upowszechnianie dostępu do różnych form sportowej aktywności społeczeństwa.

Na realizację zadań w tej dziedzinie w 2008 r. poniesiono łączne nakłady w wysokości 1.217.235 tys. zł, obejmujące wydatki budżetu państwa (602.881 tys. zł) oraz państwowych funduszy celowych, tj. Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej (600.016 tys. zł) i Funduszu Zajęć Sportowo-Rekreacyjnych dla Uczniów (14.338 tys. zł).

Rozwój sportu kwalifikowanego

Głównym zadaniem było przygotowywanie reprezentacji narodowej do igrzysk olimpijskich, mistrzostw Europy i świata przy udziale polskich związków sportowych. Realizacja tego zadania odbywała się m.in. poprzez tworzenie odpowiednich warunków szkoleniowo-treningowych na potrzeby kadry narodowej i olimpijskiej oraz kadry

młodzieżowej, zwiększenie wykorzystania możliwości obiektów sportowych dla organizacji dużych imprez o charakterze widowiskowym, zwiększenie roli badań diagnostyczno-naukowych w procesie szkolenia oraz zwiększenie roli i zakresu opieki medycznej w procesie szkoleniowym. Do tej sfery należy zaliczyć także działalność szkoleniową prowadzoną przy wykorzystaniu infrastruktury sportowej Centralnego Ośrodka Sportu oraz działalność programową w dziedzinie badań antydopingowych, prowadzoną przez Komisję do Zwalczania Dopingu w Sporcie.

W 2008 r. realizowano programy przygotowań reprezentacji narodowej do udziału w igrzyskach olimpijskich Pekin 2008 (końcowy etap) oraz Vancouver 2010, w mistrzostwach świata i Europy w dyscyplinach olimpijskich i nieolimpijskich. Prowadzono także szkolenie i współzawodnictwo młodzieży uzdolnionej sportowo, w szczególności w zakresie szkolenia kadry wojewódzkiej młodzików i juniorów, szkolenia młodzieży uzdolnionej sportowo w publicznych i niepublicznych szkołach mistrzostwa sportowego, w ośrodkach szkolenia sportowego, Akademickich Centrach Szkolenia Sportowego. Realizowano działania związane z organizacją eliminacji wojewódzkich do Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzieży, przygotowaniami i udziałem reprezentacji Polski w imprezach rangi międzynarodowej m.in. takich jak: akademickie mistrzostwach świata w letnich i zimowych dyscyplinach sportu i uniwersjada w 2009 r.

Ze środków zaplanowanych na sport kwalifikowany sfinansowano także świadczenia pieniężne dla 254 byłych medalistów olimpijskich oraz dla 58 medalistów zawodów „Przyjaźń 84”. Ponadto przyznano nagrody dla 383 zawodników za wybitne osiągnięcia sportowe oraz dla 603 trenerów, instruktorów i działaczy sportowych za szczególne wyniki w działalności szkoleniowej i za zasługi dla sportu.

W związku z przyznaniem Polsce i Ukrainie prawa do organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej w 2012 r., kontynuowane były działania związane z przygotowaniem do przeprowadzenia tej prestiżowej imprezy sportowej. Obejmowały one zastępcze wykonywanie zadań inwestora i zadań nadzoru inwestorskiego w zakresie budowy Narodowego Centrum Sportu, koordynowanie i nadzorowanie przedsięwzięć niezbędnych do organizacji EURO 2012, realizowane przez spółkę celową „PL 2012” oraz wykonywanie zadań merytorycznych Biura ds. EURO 2012.

Łączne nakłady na zadania w zakresie sportu kwalifikowanego w 2008 r. wyniosły 360.305 tys. zł.

Rozwój powszechności i dostępności sportu w społeczeństwie

Działania w obszarze sportu powszechnego miały na celu zwiększanie uczestnictwa społeczeństwa polskiego w systematycznej aktywności sportowej wpływającej na rozwój człowieka, jego zdrowie i jakość życia, stymulującej jego aktywność społeczną i zawodową.

Szczególne znaczenie w sporcie dla wszystkich stanowiły zadania na rzecz rozwoju sportu w środowisku wiejskim, akademickim, rodzinie oraz w różnych grupach społecznych i zawodowych. W 2008 r. realizowano także programy związane m.in. z promocją aktywności fizycznej w kontekście zapobiegania nadwadze, jak również prowadzona była współpraca z Polonią i Polakami za granicą. Ogółem we wszystkich przedsięwzięciach uczestniczyło 4.800 tys. osób, w tym 3,6 tys. pochodzących ze środowisk polonijnych.

Zadania związane z rozwojem sportu dzieci i młodzieży realizowane były przede wszystkim ze środków państwowych funduszy celowych.

Większość zadań finansowana była z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej (43.041 tys. zł) w ramach programu „Sport wszystkich dzieci”, na które podpisanych zostało 737 umów o dofinansowanie. Celem programu było tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi aktywności sportowej dzieci i młodzieży, wdrażanie do systematycznej dbałości o zdrowie i sprawność fizyczną oraz zachęcanie do uprawiania różnych dyscyplin sportu. W 2008 r. kontynuowano m.in. akcję „Sportowe wakacje”, program „Animatorski sport dzieci i młodzieży”, organizację masowych imprez sportowych i rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, szkolenia nauczycieli, instruktorów, trenerów wolontariuszy i animatorów oraz organizatorów sportu, a także zakup i dystrybucję sprzętu sportowego.

Działania na rzecz rozwoju sportu dzieci i młodzieży prowadzone były również przy wykorzystaniu środków pochodzących z Funduszu Zajęć Sportowo-Rekreacyjnych dla Uczniów (14.337 tys. zł). Miały one na celu zwiększenie zaangażowania i aktywności środowisk lokalnych w organizacji różnorodnych form aktywności sportowej dzieci i młodzieży, jako ważnego elementu zagospodarowania czasu wolnego oraz instrumentu w profilaktyce występowania agresji, przestępczości i innych zachowań patologicznych wśród młodocianych. W ramach realizowanego zadania dofinansowaniem objęto blisko 300 tys. uczniów. W 2008 r. najczęściej występującymi formami, w jakich organizowano zajęcia sportowo-rekreacyjne dla uczniów, były gry zespołowe i pływanie.

Odrębne programy sportowe realizowane były w środowiskach osób niepełnosprawnych. Zadania sportu osób niepełnosprawnych wynikają z szeroko rozumianych celów rehabilitacji, pełniąc wiele funkcji, m.in.: leczniczą, wychowawczo-psychologiczną, socjalizacyjną, społeczno-ekonomiczną oraz integracyjną.

W 2008 r. priorytetowo traktowane były zadania wynikające z programu przygotowań do Igrzysk Paraolimpijskich Pekin'2008. Kontynuowane były także zadania związane m.in. z uczestnictwem osób niepełnosprawnych w przygotowaniach do mistrzostw świata i Europy, z organizacją udziału w letnich i zimowych obozach sportowych, w zajęciach sekcji sportowych i rekreacyjnych, imprezach rekreacyjno-sportowych oraz w szkoleniu centralnym, zgrupowaniach i konsultacjach.

Zadania z tego obszaru, finansowane głównie z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej (26.877 tys. zł), realizowane były przy stałej współpracy z organizacjami pozarządowymi, szczególnie z organizacjami pożytku publicznego i ogólnopolskimi stowarzyszeniami działającymi w sferze kultury fizycznej i sportu.

Na dofinansowanie zadań zleconych w ramach programu „Rozwijanie sportu wśród osób niepełnosprawnych” zostało podpisanych 258 umów z 88 organizacjami. Zrealizowano 1.865 zadań, w których uczestniczyło ponad 84 tys. osób niepełnosprawnych.

Ponadto finansowano stypendia dla niepełnosprawnych zawodników kadry narodowej oraz wypłaty świadczeń pieniężnych dla 39 byłych medalistów Igrzysk Paraolimpijskich i Igrzysk Głuchych.

Łączne nakłady na realizację zadań w zakresie powszechności i dostępności sportu w społeczeństwie w 2008 r. wyniosły 108.049 tys. zł.

Rozwój infrastruktury sportowej

Zadania tego obszaru finansowane były głównie ze środków pochodzących z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej (420.935 tys. zł). Dofinansowaniem były objęte inwestycje polegające na budowie, rozbudowie, przebudowie, modernizacji i wyposażeniu obiektów w urządzenia dla potrzeb sportu oraz remonty obiektów, w szczególności pełno wymiarowych hal sportowych, w tym przyszkolnych sal gimnastycznych, krytych pływalni, lodowisk, boisk i stadionów sportowych oraz innych specjalistycznych obiektów sportowych.

W 2008 r. realizowano 731 inwestycji, w tym 348 noworozpoczynanych i 383 inwestycji kontynuowanych. W omawianym okresie rozliczono łącznie 357 inwestycji sportowych, z czego 181 inwestycji terenowych, 11 inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu, 87 boisk wielofunkcyjnych oraz 78 boisk piłkarskich realizowanych w ramach programu „Blisko-Boisko”. Największa ilość inwestycji terenowych oddanych do użytku dotyczyła województw: mazowieckiego (27), lubelskiego (22), małopolskiego (19), śląskiego (14), dolnośląskiego (12) oraz łódzkiego i podkarpackiego (po 11).

Natomiast ze środków budżetu państwa finansowana była – stosownie do zapisów Uchwały Nr 143/2008 Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Przygotowanie i wykonanie przedsięwzięć EURO 2012” – budowa „Narodowego Centrum Sportu – Stadion Narodowy” w Warszawie, na którą wydatkowano 93.154 tys. zł (łączenie ze środkami przyznanymi z rezerwy ogólnej budżetu państwa).

W 2008 r. w ramach kontraktów wojewódzkich dofinansowano program rządowo-samorządowy „Moje Boisko Orlik – 2012”, który zakłada wybudowanie nowoczesnych, bezpiecznych, ogólnodostępnych i nieodpłatnych kompleksów sportowo-rekreacyjnych stwarzających dzieciom i młodzieży warunki do aktywnego uprawiania sportu i rozwoju

fizycznego pod okiem trenera – animatora sportu. Środki na ten cel, zaplanowane w rezerwie celowej budżetu państwa, zostały wykonane w wysokości 190.638 tys. zł.

Ponadto realizowano projekty inwestycyjne objęte programami rozwoju regionalnego (ZPORR), służące poprawie infrastruktury lokalnej, głównie w gminach.

Łączne nakłady na realizację zadań związanych z rozwojem infrastruktury sportowej ukształtowały się na poziomie 721.049 tys. zł.